Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 788 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati 10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna

Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati 16
Gulnora Abdurahmonova

O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari 22
S. R. Topildiyev

Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi 28
Muratova Shohista Nimatullayevna

Green Economy in Tourism in Uzbekistan 32
Alieva Makhbuba Toychievna

Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты" 36
Голышева Елена Вячеславовна

Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari 42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloyevich

To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari 47
A.Yu. Mardanov

Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari 52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li

O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish 57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li

Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni 62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li

Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlari 66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich

Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari 70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna

Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari 74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich

Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati 78
Butanova Dilnoza Rustamovna

Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri 83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna

Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi 95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li

Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni 101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi

Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari 104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich

Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari 110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich

Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi 113
Mahamatova Maftuna

Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari 119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va oʻrta biznesni moliyalashtirish usullari 124
Said Poʻlatov Maxamedovich

Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry 128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor oʻgʻli

Dorivor oʻsimliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi oʻrni va xalqaro bozor savdosida prognozlar 135
Toʻxtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi

Oʻzbekistonga turistlar tashrifini koʻpaytirishda raqamli texnologiyalarning oʻrni 142
Toshmurod Kulmanov

Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari 147
Tursunova Dilnavo Islomovna

Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan toʻldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish 150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi

Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yoʻllari 159
Allayor Norboyev Ismoilovich

Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish 162
Boltayev Abror Sayitmuradovich

Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari 168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich

Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv soligʻining ahamiyatini oshirish 174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich

Xizmat koʻrsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bogʻliq tushunchalarining nazariy masalalari 179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov

Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Aglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida 185
Raximbayev Akmal Azatboyevich

Korxonalarni boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari 190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich

Globallashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qoʻllab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish 195
Salimov Dilshodbek Davronovich

Toʻqimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi 199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich

Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yoʻllari 203
Nilufar Umarova

Oʻzbekistonda transport xizmatlari koʻrsatilishi tahlili 207
Xasanov Sarvar Ulugʻbek oʻgʻli

Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy oʻsishga taʼsirining tahlili 213
Yangiboyev Sirojiddin Joʻramurodovich

Mustaqil Davlatlar Hamdoʻstligiga aʼzo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qoʻllash xususiyatlari 220
Meliyev Isroil Ismoilovich

Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar 227
Melikov Otabek Maxmadiminovich

Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan oʻrni 232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich

Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar 237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna

Задачи предмета «русского языке» на современном этапе 243
Адилова Солияхон

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati 247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o‘g‘li
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari..............................252
Gapparov Azim Qayumovich
O‘zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta’siri...258
Isayev Atabek Djurabayevich
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market..266
Jurabek Sobirov
Ta’lim xizmatlari bozorida oliy ta’lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili...270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o‘sishdagi roli 276
Mamadiyorova Dilorom Ravshon qizi
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili 280
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna
Improving Internal Control System 287
Mexmonaliyev Ulug‘bek Erkinjon o‘g‘li
Oliy ta’lim xizmatlarini targ‘ib qilishda OTMlar veb-saytlari samaradorligini oshirish...291
Musayev Bekjon Shukurillayevich
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish 298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari...302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o‘g‘li
Xizmatlar ko‘rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.............306
N. B. Yahyoxonov
Mikromoliyaviy xizmatlar ko‘rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta’sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili..311
Nazarova Muslima Nazarovna
Sanoat korxonalarida aylanma mablag‘lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlari...317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari..322
Olimova Nodira Xamrakulovna
O‘zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar 329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po‘latxon o‘g‘li
O‘zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo‘nalishlari...333
Qahhorov Azizjon Ahror o‘g‘li
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi 338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o‘g‘li
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari...........................341
Raxmanov Mexridin Sindarovich
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati..345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish..350
Samandarov Zuxriddin Raup o‘g‘li
Sharq va G‘arb tamaddunida gender qarashlar...355
Samandarova Gulxayo Abdukarim qizi
Imkoniyati cheklanganlarga to‘siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari 359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o‘g‘li
To‘qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati 363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiytlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog‘liqligi 367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане 373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfovna, Romashkin Roman Anatolyevich

Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts 379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich

Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar 384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich

Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari 391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi

Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 396
Xusanov Ulugbek Nishanovich

Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari 402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna

O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari 405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi

Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров 408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна

Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari 412
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li

Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari 416
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich

Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан 420
Адашов Гайрат Рустамович

Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi 424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna

Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане 432
Б. А. Хакимов

Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции 438
Бабаева Гузаль Яшиновна

"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgani imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida 444
Davlayev G'olib Ashurovich

Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili 447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich

Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri 452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich

O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish 457
Jonuzokov M. K.

Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish 461
Ismailov Allayor Rashidovich

Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции 465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович

Iqtisodiyotni globallashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish 471
Kalandarova Nargiza Narimanovna

Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения 475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна

Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях 478
Киличев А. А.

Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish 485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане 490
Курпаяниди Константин Иванович

Xo'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish 497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi

Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar 502
Muxlisa Muxitdinova

Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана 505
Наимов Шахрух

Определение специфических особенностей и факторов вляющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан 509
Хайдаров Зохир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохир Зода

Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli 514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova

Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма 521
Пулатова Сурайё Юлдашевна

Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе 525
Рахимова Гавхар Ойбековна

O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli 530
Saidova Subhinigor Azizovna

Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari 535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li

Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari 541
Umirov Xurshid Islomovich

Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari 545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna

"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии 549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович

Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия 555
Хамдамов С. Ф.

Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish 562
Xasanova Nafisa Shavkatovna

Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish 566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi

Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar 572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna

Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari 578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich

Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni 583
Toyirova Amina Baxtisher qizi

Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili 588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li

Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar 592
K. Q. Tajibayev

Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике 599
Камолова Феруза Кахрамоновна

O‘zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo‘llari 603
Mirzayeva Lola Shavkatovna

Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o‘rni 607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi....612
Ruzmetova Gulira’no Atabekovna

Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari....620
Salixov Sherzod Abduxakimovich

Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish 625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna

Budjetdan tashqari mablag‘lar hisobi va nazoratini takomillashtirish 628
Ostonokulov Azamat Abdukarimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich

Xizmat ko‘rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi 635
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li

Xizmat ko‘rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko‘rsatkichlari....640
Muhammadamin Erdon o‘gli Erdonov

Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста 644
Насиров Дилшод Фархадович

Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана 654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович

Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir....659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o‘g‘li

Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo‘nalishlari....664
Razzakov Jasur Xamraboyevich

Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan 670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi

Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish 677
Meliqulov Abduhalil Norinovich

O‘zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo‘nalishlari 683
Ortiqov Avazbek Bahrom o‘g‘li

Rene Dekart va Blez Paskal ta’limotlarida ratsional g‘oyalar komparativistikasi....689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna

Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari 694
Samijonov Musobek G‘ayratjon o‘g‘li

The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan’s Efforts to Join It....699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara

Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar....705
Abduqaxorov Ulug‘bek Abdug‘aniyevich

Yangi O‘zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo‘nalishlari 709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich

Mahalliy soliqlar va yig‘imlarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari 713
Tuychiyev Kamoliddin

Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg‘or tajribalari va ulardan foydalanish yo‘llari 717
Yadgarov Nodir Ravshanovich

Organik qishloq xo‘jaligiga o‘tish bosqichlarining tashkiliy jihatlari va iqtisodiy asoslari 723
Amirqulov Shuxrat Olimovich

Davlat xaridlari jarayonida e’tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari 727
G‘ofurov Temur Baxrom o‘g‘li

O‘zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari 730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o‘g‘li

Iqtisodiy o‘sishni ta’minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari 733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva

Sug‘urta faoliyatini takomillashtirishda anderrayting xizmatining o‘rni 737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich

O‘zbekistonda eksportni sug‘urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo‘nalishlari 741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich

Kambag‘allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo‘naltirish 745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich

Yoqilg‘i-energetika korxonalarning moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari 749
Xusanov Qaxramon Nishonovich

Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике 753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна

Эффективность программ соответствия в различных компаниях 757
Ахмедов Бехзод Ахмедович

Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте 762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович

Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles 767
Esanova Shohida Utkirovna

Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg‘or xorij tajribalari 774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich

Paxta-to‘qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish 781
Toshpo‘latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TARAQQIYOT ПРОГРЕСС PROGRESS

MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA VALYUTA SIYOSATINI SAMARALI TASHKIL ETISH

Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Akademik faoliyatni boshqarish bo'limi bosh mutaxassisi

Annotatsiya: Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash har qanday mamlakat iqtisodiyotining asosi hisoblanadi. Makroiqtisodiy barqarorlikka erishish uchun mamlakat iqtisodiy qonunlar asosida o'zining fiskal va monetar ya'ni pul-kredit siyosatini yuritadi. Ushbu maqolada, mamlakat pul-kredit siyosatini yuritishda ham iqtisodchilar tomonidan bir qancha qarashlar va xorijiy davlatlar tomonidan qo'llanilgan konsepsiyalar o'rganilgan. Shu jumladan, mavzuga doir mahalliy va chet el tadqiqotchilari ishlarini va davlatlar tajribalarini, ilmiy maqolalar va hujjatlarni o'rganilgan. O'rganilgan tajribalar asosida mamlakatimiz iqtisodiy o'sishining holati va uning keyingi yillarda kutilayotgan prognozlari bo'yicha xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Makroiqtisodiy barqarorlik, pul-kredit siyosati, pul-kredit siyosati instrumentlari, Hisob stavkasi, Majburiy zaxiralar normasi, inflatsiya darajasi, inflyatsion targetlash, prognozlash.

Abstract: Ensuring macroeconomic stability is the basis of any country's economy. In order to achieve macroeconomic stability, the country conducts its fiscal and monetary, i.e. money-credit policy, based on economic laws. In this article, several views of economists and concepts used by foreign countries are studied in the conduct of the country's monetary policy. Among them, the works of local and foreign researchers and experiences of countries, scientific articles and documents were studied. Based on the learned experiences, conclusions were drawn up on the state of the economic growth of our country and its forecasts for the next years.

Key words: Macroeconomic stability, monetary policy, monetary policy instruments, Account rate, Mandatory reserve ratio, inflation rate, inflation targeting, forecasting.

Аннотация: Обеспечение макроэкономической стабильности является основой экономики любой страны. Для достижения макроэкономической стабильности страна проводит свою фискальную и денежную, то есть денежно-кредитную политику, основанную на экономических законах. В данной статье изучаются некоторые взгляды экономистов и концепции, используемые зарубежными странами при проведении денежно-кредитной политики страны. Среди них изучались работы отечественных и зарубежных исследователей и опыт стран, научные статьи и документы. На основе накопленного опыта были сделаны выводы о состоянии экономического роста нашей страны и его прогнозах на ближайшие годы.

Ключевые слова: Макроэкономическая стабильность, денежно-кредитная политика, инструменты денежно-кредитной политики, учетная ставка, норматив обязательных резервов, уровень инфляции, таргетирование инфляции, прогнозирование.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining jadal rivojlanish sharoitida xalqaro iqtisodiy munosabatlarda davlatlar o'rtasida tashqi iqtisodiy aloqalar yuritilishi zaruriy shart hisoblanadi. Jahon mamlakatlarida makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda turli xil iqtisodiy siyosatlar olib borilishi va ulardan samarali foydalanish muhim sanaladi. Jumladan, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda pul-kredit siyosati va uning yo'nalishlaridan foydalanishning ahamiyati yuqori. Mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta'minlash vazifasi pul-kredit siyosatini amalga oshirishning aniq strategiyasi va batafsil rejasi bo'lishini hamda maqsadli ko'rsatkichlarga erishish uchun samarali instrumentlar va mexanizmlarni talab etadi.

O'zbekiston Respublikasida 2017-yilda boshlangan iqtisodiyotni liberallashtirish va bozor mexanizmlari rolini oshirishga qaratilgan iqtisodiy islohotlarning yangi bosqichi o'rta muddatli istiqbolda mamlakat bank tizimi va mavjud pul-kredit siyosatini rivojlantirishning bo'yicha ustuvor vazifalarini belgilab berdi.

Ushbu yoʻnalishdagi muhim qarorlardan biri milliy valyuta almashuv kursining bozor mexanizmlari asosida shakllanish tamoyillarini joriy etish bilan ichki valyuta bozorini bosqichma-bosqich liberallashtirilishi bilan bogʻliq amaliy qadamlar boʻldi.

Asosiy yoʻnalishlarni ishlab chiqishda, birinchi navbatda, narxlar barqarorligini taʼminlash boʻyicha qoʻyilgan maqsadlar hamda Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich oʻtish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish toʻgʻrisida”gi Farmonida pul-kredit siyosatini inflatsion targetlash standartlariga muvofiqlashtirish vazifalardan kelib chiqilgan.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuning nomlanishi makroiqtisodiy barqarorlik va pul kredit siyosati instrumentlari bilan bogʻlanganligi uchun makroiqtisodiy barqarorlik va pul kredit siyosati siyosati tushunchalarining ilmiy va huquqiy adabiyotlarda berilgan maʼlumotlar asosida toʻxtalib oʻtamiz.

Makroiqtisodiy barqarorlikni taʼminlashda pul-kredit siyosati instrumentlaridan samarali foydalanish toʻgʻrisida xorijlik iqtisodchilar tomonidan jahon iqtisodiy adabiyotlarida bildirgan turli nazariyalari mavjud boʻlib, ular oʻz mazmuniga koʻra bir-biridan farq qiluvchi turli oqimlarga birlashib ketgan.

Makroiqtisodiy barqarorlikning asosiy belgilari sifatida quyidagilarni belgilangan.

1-jadval: Makroiqtisodiy barqarorlikning asosiy belgilari[1]

Makroiqtisodiy barqarorlikning asosiy belgilari	
Iqtisodiy oʻsish	Xorijiy valyutalar almashuv kursining barqarorligi
Toʻla bandlik	Davlat budjeti kamomadining YaIMga nisbatan 3%dan ortib ketmasligi
Ichki narxlarning barqarorligi	
Baquvvat toʻlov balansi	Daromadlar taqsimlanishi muammosi

Ushbu taʻlimotlarning paydo boʻlishi, asosiy qoidalari va ularning mazmunidagi ziddiyatlar xususidagi masalalar jahonning koʻplab taniqli va zamonaviy iqtisodchi olimlari hamda mutaxassislari tomonidan oʻrganib chiqilgan. Zamonaviy xorijlik olimlardan S.R.Moiseev, E.Dolan, R.Dornbush, K.Makkonnell, K.Kempbell, L.Harris, G.Menkyu, F.Mishkin, L.Abalkin, O.Lavrushin, V. Gerayenko, V.Usoskin, B.Irishev va boshqa olimlarning tadqiqotlarida ushbu masala oʻz aksini topgan.

Pul-kredit siyosati – ichki bozorda narxlar barqarorligini taʼminlash maqsadida olib borilayotgan makroiqtisodiy siyosatning bir qismi. Pul-kredit siyosati pul-kredit instrumentlaridan foydalanish orqali bank tizimidagi likvidlik hajmini, foiz stavkalari va boshqa monetar koʻrsatkichlarni belgilangan darajada ushlab turish uchun amalga oshiriladi. Pul-kredit siyosati - muomaladagi pul massasini tartibga solish orqali narxlar barqarorligi, inflatsiya, real ishlab chiqarish hajmi va iqtisodiy oʻsishni mustahkamlashga yoʻnaltirilgan barcha chora-tadbirlar yigʻindisi[2].

Pul-kredit siyosati davlat tomonidan tartibga solinadi va uni Markaziy bank orqali amalga oshiriladi. Uning yordamida har qanday davlat mamlakatda iqtisodiy barqarorlikni taʼminlash vazifasini amaliyotga tadbiq etadi. Pul-kredit siyosatini amalga oshirishning asosiy maqsadlari toʻliq bandlikni, iqtisodiy oʻsish, baholarning hamda toʻlov balansining barqarorligini taʼminlashdan iborat.

Ushbu maqsadlarga erishishda milliy valyutani muomaladagi pul massasi, foiz stavkasi va milliy valyuta almashinuv kursining optimal kattaliklarini taʼminlab turish zarur muhim sanaladi. Boshqacha aytganda, monetar siyosat pullarga boʻlgan talab va pullar taklifini tartibga solish va nazorat qilishga qaratilgai chora-tadbirlar yigʻindisini ifodalaydi.

ASOSIY QISM

Valyuta siyosati – davlatning tashqi iqtisodiy va iqtisodiy siyosati hisoblanib, u markaziy banklar, davlat organlari, xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari hamda valyuta munosabatlari sohasidagi muassasalar tomonidan amalga oshiriladi.

Pul-kredit siyosati makroiqtisodiy siyosatning bir qismidir. Makroiqtisodiy siyosatning asosiy maqsadi ichki va tashqi muvozanatni amalga oshirish, rasmiy hisob - kitoblarning muvozanatli toʻlov balansini qoʻllab-quvvatlashdir.

Pul - kredit siyosatining maqsadlari narx barqarorligi, makroiqtisodiy ustuvorliklarning kombinatsiyasi, barqaror valyuta kursidir. XVF metodologiyasiga koʻra, pul - kredit siyosatining bir nechta rejimlarini ajratib koʻrsatish kerak: (2-jadvalga qarang.)

1 X.Xadjayev, I.Bakiyeva va Sh.Sh.Fayziyev “Makroiqtisodiyot”(2015) maʼruzalar matni.140-bet.
2 Bobokulov T.I, Abdullayev U.A, Isakov J.Y, “Monetar siyosat” UMK. T.: “Iqtisod- Moliya” 2019. -232 bet.

TARAQQIYOT ПРОГРЕСС PROGRESS

2-jadval: Pul-kredit siyosati rejimlari

Pul-kredit siyosati rejimlari	O'z ichiga nimalarni oladi
Ayirboshlash kursini targetlash	Valyuta kursi nominal birligi
Monetar targetlash	Pul agregati birligi
Infilyatsiyani targetlash	Oraliq maqsad-inflatsiya prognozi yoki inflyatsion kutishlar

Valyuta kursi investitsiyalar balansi, eksporti va importiga ta'sir ko'rsatadi. To'lovlar balansi ishlab chiqarish bilan to'g'ri va teskari aloqaga ega. Bir tomondan, u takror ishlab chiqarishda sodir bo'layotgan jarayonlar ta'siri ostida shakllanadi, ikkinchi tomondan esa unga ta'sir ko'rsatadi, chunki u valyuta kursi, oltin va tashqi savdo zaxiralari, tashqi savdo holati, tashqi qarz, iqtisodiy, shu jumladan tashqi savdo va tashqi kredit siyosatining yo'nalishiga, jahon pul tizimining holatiga ta'sir ko'rsatadi.

Faol to'lov balansi mamlakat milliy valyutasi qadrlanishiga hissa qo'shadi, chunki unga chet ellik qarzdorlar tomonidan talab oshib boradi. Mamlakat valyutasini qadrlanishini ta'minlashiga asosiy hissa qo'shadigan omil esa – eksport hisoblanadi.

Shuningdek, O'zbekiston valyuta rejimi davlat tomonidan chel el valyutasining qo'llanilishiga qarab, bir nechta ko'rsatkichda belgilangan bir talay valyuta kurslarini anglatmaydi. Mamlakatda qo'llaniladigan valyuta rejimi bu valyuta nazoratidir. Unda hukumat o'z ixtiyoridagi valyuta resurslarini ustuvor vazifalaridan kelib chiqib taqsimlaydi. Rasmiy belgilangan almashuv kursi bo'yicha chet el valyutasiga talab taklifdan oshib ketishi tufayli chet el valyutasining qiymati yuqori bo'lgan noqonuniy bozor shakllanadi.

Eksport subyektlari uchun mahsulotlarni eksport qilishdan tushgan valyuta tushumlarining 25 foizini majburiy sotish talabining bekor qilinishi chet el valyuta bozori liberalizatsiyasi yo'nalishidagi muhim qadam hisoblanadi. Ushbu sohada qabul qilinayotgan barcha choralarning yakuniy maqsadi esa valyutani tartibga solishning zamonaviy bozor mexanizmlarini bosqichma-bosqich joriy qilish, milliy valyuta barqarorligini ta'minlashdan iboratdir.

Oxirgi vaqtlarda chet el valyuta bozori liberalizatsiyasi oqibatlari ijtimoiy tarmoqlardagi dolzarb mavzulardan biriga aylandi. Liberalizatsiya tarafdori bo'lmaganlar u iqtisodiyotning tarkibiy qayta qurilishini sekinlashtirishi va inflatsiyaning o'sishi, mamlakat statistik ko'rsatkichlarining yomonlashuvidan xavotir olmoqda.

Haqiqatda ham mavjud valyuta kursi rejimining bosh maqsadi iqtisodiyot tarkibiy qayta qurilishini tezlashtirishdan iborat ekanligi haqidagi fikrlar keng tarqalgan.

Ehtimol, o'tgan yuz yillikning 90-yillarida valyuta nazorati rejimining joriy etilishi investitsiya mahsulotlari importining o'sishiga sabab bo'lgandir. Biroq uning joriy etilishidan erishilgan yutuqlar va yo'qotishlarning aniq bahosi mavjud emas. Har qanday holatda ham bu qarorning ijobiy samarasi qisqa muddatli bo'lgan.

Keling, 2023-yil birinchi choragi oxirida qaysi valyuta eng katta talabga ega bo'lganini, investorlar qaysi vlyutada aktivlarni sotishni afzal ko'rganini ko'raylik.

Quyidagi diagrammada dunyodagi asosiy valyutalarning AQSh dollariga nisbatan dinamikasi ko'rsatilgan. Kanada dollari va Xitoy yuani eng barqaror bo'lib chiqdi. Ammo Meksika pesosi eng o'zgaruvchan bo'lib hisoblangan bo'lsa Argentina pesosi ikkinchi o'rinda.

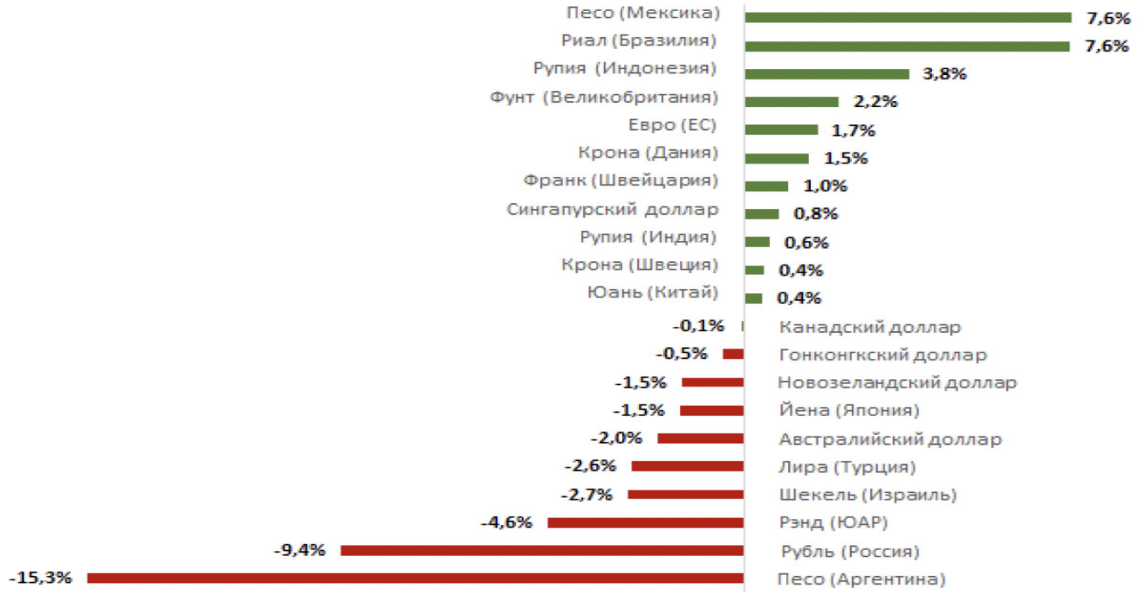

1-rasm: AQSH dollariga nisbatan valyutalar dinamikasi (2023-yil 1 kvartal)

Argentina qiyin iqtisodiy ahvolda. Fevral oyi oxirida mamlakatda iste'mol narxlari 6,6 foizga oshdi va 1991 -yildan beri birinchi marta yillik inflatsiya 100 foizdan oshdi. Prognozlarga ko'ra, mamlakat bu yil YaIMning 3 foizini yo'qotishi mumkin. Milliy obligatsiyalar egalari holat bo'yicha xavotirli kutishmoqda. Giperinflatsiyaga nafaqat Argentina duch keldi. Fevral oyida rasmiy inflatsiya 55,7 foizni tashkil etgan Turkiyada narxlarning yuqori o'sish sur'atlari kuzatilmoqda.

Mazkur holat bo'yich O'zbekiston valyuta bozoriga nazar tashlaydigan bo'lsak (3-diagramma) 2023-yil 1-choragida +1.85 foizni tashkil etgan.

2-diagramma: O'zbek so'mining AQSH dollariga nisbatan o'sish dinamikasi (2023-yilning birinchi choragi uchun)

So'mning xorijiy valyutaga nisbatan ayirboshlash kursi tijorat banklari tomonidan o'z mijozlari – xo'jalik yurituvchi subyektlarning tegishli buyurtmalari asosida xorijiy valyutani xarid qilish va sotish amaliyotlari o'tkaziladigan O'zbekiston Respublikasining valyuta birjasidagi har kunlik banklararo savdo sessiyalarida shakllanadi.

Boshqacha qilib aytganda, har bir xorijiy valyuta sotuvchi va xarid qiluvchi subyekt bu operatsiyalar bo'yicha xizmat ko'rsatuvchi banklariga beradigan buyurtmalarida o'zlariga maqbul bo'lgan valyuta narxini (sotuvchi sotishi mumkin bo'lgan eng past kursni va xarid qiluvchi sotib olishi mumkin bo'lgan eng yuqori kursni) belgilab beradi.

Chet el valyutasini sotish va sotib olish bo'yicha barcha buyurtmalar shakllantirilganidan keyin valyuta birjasida bo'lib o'tadigan banklararo elektron savdolari davomida valyuta kursining o'zgarib borishi orqali xorijiy valyutaga bo'lgan talab va taklifning muvozanatiga bosqichma-bosqich erishilishi natijasida birja kursi shakllanadi.

Valyuta birjasi savdolaridagi tijorat banklarining operatsiyalari iqtisodiyotdagi chet el valyutasiga bo'lgan jami talab va taklifning joriy nisbatini shakllantirib, birjada yuzaga keladigan ayirboshlash kursi uning muvozanat darajasini aks ettiradi.

Birja savdolari har kuni o'tkazib boriladi va kundalik savdo natijalariga ko'ra o'rnatilgan kurs O'zbekiston Respublikasining valyuta birjasi elektron saytida e'lon qilib boriladi (www.uzrvb.uz).

Ayirboshlash kursining shakllanishi uchun bozor sharoitlarini ta'minlash maqsadida banklararo savdolarda Markaziy bankning ishtiroki minimal darajada bo'ladi. Alohida hollarda Markaziy bank valyuta kursi keskin tebranishlarining oldini olish maqsadida chet el valyutasi oldi-sotdi operatsiyalarini o'tkazishi mumkin. Ichki valyuta bozori va uning ishtirokchilari ayirboshlash kursining bozor shartlarida shakllanishiga to'liq moslashguniga qadar ma'lum vaqt talab qilinishini inobatga olgan holda, dastlabki bosqichlarda Markaziy bankning ishtiroki faol bo'ladi.

Markaziy bankning rasmiy kursi haftasiga bir marta, o'tgan haftadagi valyuta birjasi savdolarida qayd etilgan kurslarning o'rtacha darajasida o'rnatilib, buxgalteriya hisobi, valyuta operatsiyalari bo'yicha statistik va boshqa hisobotlar, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududida bojxona va boshqa majburiy to'lovlarni hisoblash maqsadida qo'llaniladi.

TARAQQIYOT ПРОГРЕСС PROGRESS

XULOSA

Valyuta kursiga ta'sir ko'rsatuvchi ichki omillarga mamlakatda amalga oshirilayotgan pul-kredit siyosati, aholi va tadbirkorlarning valyuta kursi o'zgarishi va inflatsiya bo'yicha kutilmalari kiradi.

Xususan, Markaziy bank tegishli pul-kredit siyosatini amalga oshirish orqali pul massasi yuqori sur'atlarda o'sishining oldini olish hamda milliy valyutadagi aktivlarning jozibadorligini oshirish yo'li bilan chet el valyutasiga bo'lgan talab va taklif darajasiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Bunda amaldagi qayta moliyalash stavkasi bo'yicha bank tizimiga likvidlilik berish yoki uni jalb qilish, tijorat banklari uchun majburiy rezerv talablarini o'zgartirish va boshqa choralarni qo'llagan holda pul-kredit siyosati instrumentlaridan faol foydalaniladi.

Monetar siyosat, shu jumladan, valyuta kursi siyosatining shaffofligini ta'minlash hamda aholining bu siyosatlardan kutayotgan o'zgarishlarni o'rganish maqsadida Markaziy bank jamoatchilik bilan aloqalarni takomillashtirishga alohida e'tibor qaratadi.

Ushbu maqsadlarga erishish uchun davriy ravishda pul-kredit sohasida amalga oshirilayotgan va rejalashtirilayotgan chora-tadbirlarni tavsiflovchi tahliliy ma'lumotlar ommaviy axborot vositalarida yoritib boriladi.

Xorijiy valyutaga bo'lgan talab va taklifga hamda valyuta kursi o'zgarishiga ta'sir etuvchi tashqi omillarga O'zbekistonning asosiy savdo hamkorlari bo'lgan mamlakatlardagi iqtisodiy vaziyat va ularda amalga oshirilayotgan pul-kredit, shu jumladan kurs siyosati, tashqi bozorlardagi kon'yunktura hamda respublikaga jalb qilinayotgan xorijiy investitsiyalar va kreditlar, tashqi qarzning qaytarilishi borasida bo'layotgan o'zgarishlar va ularning dinamikasi kiradi.

Ushbu omillarning barchasi mamlakat to'lov balansiga, ya'ni respublikaga valyuta mablag'larining kirib kelishi va undan chiqib ketishi hajmlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Valyuta kursining bozor mexanizmlari asosida shakllanishi va uning tashqi iqtisodiy sharoitlarga mos ravishda o'zgarib borish xorijiy valyutaga bo'lgan talab va taklifni muvozanatlashtirish imkonini beradi. Boshqacha qilib aytganda, aynan bozor mexanizmlari asosida shakllanadigan valyuta kursi tashqi sharoitlar o'zgarishiga tez moslashish va uning salbiy oqibatlarini minimallashtirish orqali "avtomatik stabilizator" funksiyasini bajaradi.

Tashqi omillarning ta'siri kuchaygan sharoitda ayirboshlash kursini barqarorlashtirish bo'yicha pul-kredit siyosati imkoniyatlarining cheklanganligini inobatga olgan holda Markaziy bankning asosiy e'tibori valyuta kursi o'zgarishlarining salbiy oqibatlarini yumshatishga, ya'ni ichki narxlar oshishining oldini olishga qaratiladi.

Xususan, devalvatsiya jarayonlari yuzaga kelganda Markaziy bankning foiz siyosati monetar omillarning inflatsiyaga ta'sirini kamaytirish, so'mning xarid qobiliyatini saqlab qolish va milliy valyutadagi moliyaviy aktivlarning (aholi va xo'jalik yurituvchi subyektlarning jamg'armalari) qadrsizlanishiga yo'l qo'ymaslikka qaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shernaev, A. A. Principles and methods of organization of the internal tax control system in Joint Stock Company. International Journal of Economics, Business and Management Studies-ISSN, 2347-4378.
2. Shernaev, A. A. (2021). Strategik rivojlanish sharoitida mahalliy budjetlar daromadlarini takomillashtirish yo'nalishlari. Студенческий вестник, (20-14), 74-76.
3. Шернаев, А. А. (2020). Совершенствование налогового планирования в акционерных обществах-как механизм повышения эффективности финансового менеджмента. Экономика и общество, (4), 20-28.
4. Кабулов, Х. А. (2020). Приоритетные вопросы стратегии развития доходного потенциала региона. экономика и бизнес теория и практика № 9-1 (67), 9(1), 147.
5. Kobulov, K. (2020). Modeling the processes of forming a strategy for the revenue potential of local budgets. Архив научных исследований, 35.
6. Nurulloyev, J. A. O. G. L., & Shernayev, A. A. (2022). Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi shakllanishining joriy holati tahlili va undagi iqtisodiy-moliyaviy munosabatlar. Science and Education, 3(2), 1495-1501.
7. Nomozov, B. R. O. G. L., & Shernayev, A. A. (2022). Ta'lim sohasi xarajatlarini rejalashtirish va moliyalashtirish masalalari. Science and Education, 3(2), 1489-1494.

Foydalanilgan saytlar

1. https://uza.uz/oz/posts/valyuta-kursining-o-zgarishiga-qanday-omillar-ta-sir-etadi-13-09-2017
2. https://bcs-express.ru/novosti-i-analitika/samye-sil-nye-i-slabye-valiuty-v-i-kvartale-2023?utm_referrer=https%3a%2f%2fwww.google.com%2f
3. https://cbu.uz/uz/arkhiv-kursov-valyut/index.php

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.